

Over airco's, papierversnipperaars en de ontreddering bij de SP.a

Erik De Bruyn

Voor Steve Stevaert staat de S in SP.a voor saai. "Socialisten zijn heel serieuze mensen", zei Steve op 18 februari 2009 in Gent tijdens de boekvoorstelling van *Rood zonder Roest*. "Maar ze zijn o zo saai, saai, saai...". Voor een partij die al jaren kosten noch moeite spaart om hip en trendy te zijn kan die kritiek natuurlijk tellen. "Een warme partij heeft geen airco's nodig als mandatarissen", en "Socialistische mandatarissen krimpen in elkaar als Katleen Cools hen vraagt waar het hedendaagse socialisme voor staat", wist Stevaert ook nog te vertellen.

Die inhoud, daar wou Steve Stevaert in de nadagen van zijn voorzitterschap aan laten spijkeren door tientallen werkgroepen die samen een PRO-congres zouden voorbereiden. Helaas leverde die oefening niet het door hem gewenste resultaat op. Stevaert leerde eruit dat democratie niet programmeerbaar is. Was het resultaat hem te saai? De partijmilitanten schreven daar in elk geval een behoorlijk links programma bij elkaar dat een stuk verderging dan zijn eigen 'gratis' verhaal. Steve had inderdaad geen airco's nodig. Papierversnipperaars kwamen hem in die dagen beter van pas. Uiteindelijk kwam van het hele PRO-congres niets in huis. In mijn boek *Rooddruk voor een nieuw socialisme* schrijf ik het volgende over die beschamende episode in de geschiedenis van de SP.a: "De houding van de partijleiding tegenover de leden is een indicator van haar houding tegenover de kiezer. Wie de partijleden niet ernstig neemt, zal ook de kiezer niet ernstig nemen. In *De Zestien is voor U* las ik: 'De werkgroepen die het Pro-congres voorbereiden, hebben al stapels teksten gebaard. "Zorg dat je van dat congres afgeraakt, want je gaat er miserie mee hebben", vertrouwt Stevaert zijn opvolger toe. De nieuwe voorzitter laat alles

in de vuilnisbak kieperen. Het congres wordt voor onbepaalde tijd uitgesteld.' Ik weet heel goed waarover dat gaat. Dat 'in de vuilnisbak kieperen' passeert hier als een *fait divers*, maar voor een gewoon partijlid is het een pijnlijke ervaring. In 2005 maakte ik deel uit van de werkgroep economie. Voor de werkende mens was dat geen eenvoudige zaak: om 17 uur 's avonds werd je op het kabinet van Peter Van Velthoven in Brussel verwacht (Peter had gelukkig broodjes laten aanrukken). Dat betekende: verlofuren opnemen om vroeger te stoppen met werken en 's avonds naar Brussel te sporen. Maar het loonde de moeite. De werkgroep bestond uit de knapste koppen die de partij op het gebied van economie en financiën kon samenbrengen – aangevuld met mezelf. Er ontstond een verhit maar diepgravend debat in die werkgroep, en geleidelijk aan raakte de meerderheid in de groep overtuigd van een visie die dicht aanleunt bij wat vandaag de ideologische ruggengraat is van SP.a Rood: economische democratie als basisconcept in de socialistische ideologie. Een zeer sterke openbare sector, sterke en onvervreembare werknemersrechten en internationale solidariteit versus eeuwige competitie. Eigenlijk kan je stellen dat het latere gedachtegoed van SP.a Rood geboren is uit een debat met het kruim van de SP.a-economisten.

Inderdaad, hier gingen ze dus 'miserie' mee hebben op het congres. De werkgroep stierf daarom een stille dood. De sporen

van het debat werden uitgewist zoals in de films van James Bond. De laptop van Koen Lebegge, de secretaris van de werkgroep, werd 'gestolen op de trein'. En op de congressen van maart 2006 en januari 2007 werden de cruciale thema's economie en financiën helemaal onaangeroerd gelaten, kwestie van geen 'miserie' te hebben. Vandaag is de miserie daardoor natuurlijk nog groter. De partij staat ideologisch naakt te midden van de grootste economische storm sinds 1929.

Gelukkig hebben we het werk van de werkgroep economie toch kunnen redden. Want de teksten en notulen stonden gelukkig niet alleen op de laptop van Koen Lebegge. Ze stonden ook op mijn pc. Met de voorbereidingen voor het Pro-congres van Stevaert zou later op het jaar SP.a Rood aan de slag gaan.

Het lot dat de werkgroepen te beurt viel was natuurlijk niet van aard om het vertrouwen van de leden in de leiding te versterken. Die betreurenswaardige manier van werken, het zich voortdurend laten omringen door mensen die het eigen gelijk herbevestigden en het zich afsluiten van de sociale realiteit leidde tot het debacle van 10 juni 2007."

Jammer genoeg was mijn wedervaren geen *accident de parcours* maar symptomatisch voor de wijze waarop er in mijn partij wordt omgesprongen met interne democratie. En dat is op termijn fataal voor de SP.a. In een uitstekend opiniestuk in *De Standaard* van 19 januari 2009 schreef de Gentse politieke wetenschapper Steven Lannoo namelijk het volgende: "Groepsdenken ontstaat wanneer kleine groepen mensen een belangrijke beslissing moeten nemen in een stressvolle omgeving, dikwijls veroorzaakt door een externe dreiging. In zo'n situatie heeft men vaak de neiging om zich te gaan isoleren van de

buitenwereld en alleen nog met elkaar rekening te houden om beslissingen te nemen. Het gevolg is dat men onvoldoende de verschillende alternatieven tegen elkaar afweegt en de tekortkomingen van de oplossingen die worden voorgesteld niet meer ziet.”

Lannoo komt tot de vaststelling dat ook de erbarmelijke beslissing in verband met de intrede van Bert Anciaux en zijn praetoriaande garde in de SP.a en de daaraan verbonden naamsverandering van de partij een voorbeeld is van groepsdenken dat tot falende besluitvorming leidt. Een manier om zich te wapenen tegen dit soort domme beslissingen omschrijft Steven Lannoo als volgt: “Eén manier om binnen een organisatie als een partij meer openheid in de besluitvorming te realiseren, is de interne democratie versterken. Als besluitvormers weten dat ze beslissingen die ze nemen, een tijdje later bij een grote groep van mensen moeten verdedigen, zullen ze meer geneigd zijn vooraf die mensen te raadplegen. Zo wordt het risico dat men zich gaat isoleren voor een stuk vermindert. Bij de Vlaamse socialisten is de traditie misschien te sterk gericht op het beslissen in kleine clubjes en staat de top van oudsher weigerachtig tegenover inspraak van de basis. Dat is jammer, te meer daar het de socialisten geweest zijn die in België, net als in de rest van West-Europa, de democratie hebben gerealiseerd. Het zou wellicht geen slecht idee zijn om dat democratisch ideaal sterker op de interne partijwerking toe te passen. Dat lijkt me niet enkel een rechtvaardiger manier van werken, het zal de kwaliteit van de beslissingen ook ten goede komen.”

Zo eenvoudig is het dus eigenlijk. Het was ook het recept dat ik voorstelde om de partij te redden tijdens de campagne voor het voorzitterschap van de SP.a in 2007. Als een variatie op het gezellige socialisme van Steve Stevaert schreef ik toen: ‘het socialisme zal collectief zijn of het zal niet zijn’.

ABVV en SP.a-militant Joppe Van Meerfelde schreef mij in een mail na een activiteit van SP.a Rood het volgende: “Ik vond gisteren een bijzondere avond. Een avond waar nog eens echt gedebatteerd kan worden en waar ieders mening gerespecteerd wordt, is redelijk zeldzaam geworden. Enkel op de (ABVV)vorming kom ik nog zo’n avonden tegen en ik denk dat deze van

zeer groot belang zijn, vooral ook voor het behoud van inhoud en ideologie. Daarom wilde ik zonder iets te willen opdringen of dergelijke toch iets meegeven. Het mag niet stoppen bij gisteravond, het mag niet stoppen bij een enkel inhoudelijk debat, het mag niet stoppen bij enkel gevoelens op te roepen, het mag niet stoppen bij mensen strijdbaar maken naar verkiezingen toe!”

Zover is het gekomen dat SP.a-militanten onze bescheiden SP.a Rood-bijeenkomsten nog als het enige partijforum beschouwen waarin ieders mening gerespecteerd wordt. Wat een contrast met de mening van een Kathleen Van Brempt bijvoorbeeld die aan iedereen die het horen wil verkondigt dat ik ‘haar’ SP.a-afdeling Deurne kapotmaak. Hoe ik dat doe? Door regelmatig op de vergadering stellingen en standpunten van de SP.a in vraag te stellen. Dat mag volgens haar niet want het ‘verdeelt’. Met hetzelfde gemak verwijt men mij met dissidente standpunten in de media te komen want die moet ik ‘intern ventileren’.

De SP.a bevindt zich in een staat van verwarring en verbrokkeling. Dat ligt niet aan het optreden van SP.a Rood. SP.a Rood is daarvan eerder een gevolg dan een oorzaak. De echte oorzaak is de ideologische verwatering en de organisatorische afbouw van de partij als ledenpartij. Patrick Janssens maakte van de SP.a een van bovenaf bestuurd politiek bedrijf dat vooral *gehyped* moest worden via de media. Inhoudelijk werd er op de afgelopen drie ideologische congressen met geen letter gerept over economie of financiën. Die teksten waren immers verdwenen in de papierversnipperaars van Steve Stevaert. Het resultaat is dat de SP.a niet begeistert en niet kan mobiliseren op een ogenblik dat de neoliberale wereldorde met donderend geraas in elkaar stort. De SP.a is historisch én geografisch de kleinste sociaaldemocratie van Europa geworden. Het falen kan nauwelijks nog flagranter zijn.

Maar goed, niets is menselijker dan fouten maken. Alleen moet je in staat blijken om te leren uit fouten. En dus ga je niet met hetzelfde centrumprogramma en dezelfde ploeg waarmee je de verkiezingen van 2007 verloor naar de verkiezingen van 2009. Toch is het dat wat de partij van plan is te doen.

In die context eist SP.a Rood natuurlijk het recht op om met eigen kandidaten

en een eigen profiel op de SP.a-lijsten te staan. Het valt nog af te wachten hoe die kleine groep mensen aan het hoofd van de partij daar onder stressvolle omstandigheden op zal reageren.